

PLAN DZIAŁANIA KT 65 ds. Prób Środowiskowych Wyrobów Elektrycznych

STRESZCZENIE

Działalność KT koncentruje się na normalizacji w zakresie badań środowiskowych wyrobów elektrotechnicznych obejmujących narażenia występujące w przyrodzie oraz narażenia, jakim podlega wyrób podczas transportu, przechowywania, instalowania i użytkowania a także w zakresie oceny zagrożenia ogniowego wyrobów elektrotechnicznych, ich składników oraz materiałów elektroizolacyjnych.

Tematyka komitetu jest horyzontalna – dotyczy wszystkich producentów oraz użytkowników wyrobów elektrotechnicznych. Jest to również tematyka związana z bezpieczeństwem. Opracowywane normy są szeroko stosowane, o czym świadczy liczba laboratoriów akredytowanych w PCA wykonujących badania akredytowane w oparciu o normy z zakresu działalności KT. Horyzontalna tematyka, nie dotycząca konkretnych wyrobów elektrotechnicznych, powoduje jednak trudności ze znalezieniem źródeł finansowania do prowadzenia działalności normalizacyjnej KT. Wśród korzyści wynikających z prac Komitetu Technicznego wymienić można usuwanie barier technicznych w handlu, wpływ na bezpieczeństwo pożarowe wyrobów elektrotechnicznych a także zwiększenie konkurencyjności krajowych wyrobów elektrotechnicznych.

Celem prac normalizacyjnych komitetu jest przede wszystkim zapewnienie bezpieczeństwa produktu, zapewnienie zdrowia konsumenta, promocja ochrony środowiska, wdrożenia do PN norm EN metodą tłumaczenia i metodą uznania raz opiniowanie Norm Europejskich.

Priorytetem prac normalizacyjnych KT jest wprowadzanie do zbioru PN Norm Europejskich związanych z bezpieczeństwem, współpraca z innymi KT/KZ, których działalność dotyczy wyrobów elektrotechnicznych oraz współpraca międzynarodowa z CENELEC/SR 104, CENELEC/SR 89, IEC/TC 104 oraz IEC/TC 89.

1 ŚRODOWISKO BIZNESOWE KT

1.1 Opis środowiska biznesowego

Na działalność gospodarczą objętą zakresem KT znaczący wpływ mają uwarunkowania polityczne, gospodarcze, techniczne, prawne, społeczne i/lub aspekty regionalne/międzynarodowe.

Tematyka komitetu dotyczy normalizacji w zakresie badań środowiskowych wyrobów elektrotechnicznych, obejmujących zarówno narażenia występujące w przyrodzie (np. opady atmosferyczne, wiatr, pył i piasek, ciśnienie, promieniowanie słoneczne, fauna i flora oraz różne rodzaje klimatów), jak i narażenia jakim podlega wyrób podczas transportu, przechowywania, instalowania oraz użytkowania (np. wibracje, udary, kolebanie).

Do zadań KT należy:

- normalizacja klas warunków środowiskowych oraz normalizacja metod badań środowiskowych, przygotowanie norm wyrobów i dostarczenie wytycznych dotyczących wyboru metod i ich stosowania,
- korelacja i przetworzenie klas warunków środowiskowych na badania środowiskowe,

- zapewnienie działania bezpieczeństwa horyzontalnego dla metod badań klimatycznych i metod badań odporności mechanicznej.

Drugim zagadnieniem normalizacyjnym, którym zajmuje się KT jest ocena zagrożenia ogniowego wyrobów elektrotechnicznych. Do zadań komitetu należy przygotowywanie norm międzynarodowych, specyfikacji technicznych i raportów technicznych w obszarze:

- oceny zagrożenia ogniowego, techniki bezpieczeństwa ogniowego oraz terminologii w odniesieniu do wyrobów elektrotechnicznych,
- pomiarów lotnych produktów spalania (np. dymu, korozyjności, toksyczności gazów i nadmiernego ciepła) oraz przeglądu stanu wiedzy dotyczącego aktualnych metod badawczych wyrobów elektrotechnicznych,
- metod prób w małej skali o szerokiej stosowalności w normach wyrobów oraz przez producentów.

KT w ramach działania dotyczącego bezpieczeństwa horyzontalnego opracowuje wytyczne i metody badań oceny zagrożenia ogniowego wyrobów elektrotechnicznych, ich składników oraz materiałów elektroizacyjnych. W zakresie terminologii dotyczącej badań zagrożenia ogniowego komitet, tam gdzie to jest właściwe, stosuje normę ISO 13943.

Z działania KT wyłączone są zagadnienia, takie jak: kompatybilność elektromagnetyczna, bezpieczeństwo, promieniowanie jonizujące, atmosfery wybuchowe oraz niezawodność. Są one w zakresie innych komitetów, z którymi utrzymywana jest współpraca.

Do zadań komitetu należy również zapewnienie bezpieczeństwa horyzontalnego dla: metod badań klimatycznych, metod badań odporności mechanicznej oraz wytycznych i metod badań dotyczących oceny zagrożenia ogniowego wyrobów elektrotechnicznych.

Tematyka komitetu jest w obu dziedzinach horyzontalna. Dotyczy ona wszystkich producentów oraz użytkowników wyrobów elektrotechnicznych. Jest to również tematyka związana z bezpieczeństwem.

Horyzontalna tematyka, nie dotycząca konkretnych wyrobów elektrotechnicznych, powoduje pewne ograniczenia – brak producentów, którzy byliby na tyle nią zainteresowani, aby sponsorować działalność komitetu.

1.2 Wskaźniki ilościowe dotyczące środowiska biznesowego

Ze względu na horyzontalny charakter tematyki komitetu, nie dotyczącej konkretnych wyrobów, nie można podać danych statystycznych. O stosowaniu norm objętych działalnością komitetu świadczy natomiast liczba laboratoriów akredytowanych w Polskim Centrum Akredytacji, badających wyroby elektrotechniczne wg norm dotyczących badań środowiskowych oraz zagrożenia ogniowego oraz liczne wydawane certyfikaty dotyczące badań np. kabli, aparatury elektrycznej i elektronicznej, tworzyw sztucznych (Tablica 1).

Tablica 1 – Przykładowe laboratoria akredytowane w Polskim Centrum Akredytacji zakresie badań powołujących normy wchodzące w zakres komitetu (<http://www.pca.gov.pl/>).

Nazwa laboratorium akredytowanego	Miejscowość
Centrum Oceny, Badań i Rozwoju Sprzętu Elektronicznego i Elektrotechnicznego ELTEST	Warszawa
Centrum Naukowo-badawcze Ochrony Przeciwpożarowej PIB	Józefów

RADMOR S.A. Laboratorium Badawcze	Gdynia
Zachodniopomorski Uniwersytet Techniczny	Szczecin
Instytut Tele i Radiotechniczny	Warszawa
Laboratorium Sygnalizacji, Automatyki Pożarowej i Instalacji Elektrycznych	Warszawa
Instytut Elektrotechniki Oddział Technologii i Materiałoznawstwa Elektrotechnicznego	Wrocław
Instytut Elektrotechniki Oddział w Gdańsku	Gdańsk
Zakłady Badań i Atestacji „ZETOM”	Katowice
Stowarzyszenie Elektryków Polskich Biuro Badawcze ds. Jakości	Warszawa
Główny Instytut Górnictwa	Katowice
Instytut Technik Innowacyjnych EMAG	Katowice
Politechnika Łódzka Instytut Elektroenergetyki	Łódź
Instytut Techniki Górniczej KOMAG	Gliwice

2 OCZEKIWANE KORZYŚCI Z REALIZACJI PRAC KT

Do korzyści wynikających z prac Komitetu Technicznego zaliczyć można:

- usuwanie barier technicznych w handlu, zwłaszcza w eksporcie do różnych stref klimatycznych
- wpływ na bezpieczeństwo pożarowe wyrobów elektrotechnicznych,
- wsparcie przepisów prawnych w kontekście harmonizacji norm krajowych,
- zwiększenie konkurencyjności krajowych wyrobów elektrotechnicznych.

3 CZŁONKOSTWO W KT I STRUKTURA KT

Każdy podmiot krajowy zainteresowany daną tematyką ma prawo zgłosić chęć uczestnictwa w KT i po spełnieniu wymogów proceduralnych (procedura ZSZ nr Z2-P3 w powiązaniu z Z2-P1) stać się członkiem KT. Każdy członek KT realizuje zadania KT poprzez swoich reprezentantów.

Aktualny skład KT jest podany na stronie www.pkn.pl, w *Wykazie OT*.

Działalność KT dotyczy dwóch grup tematycznych: badań środowiskowych wyrobów elektrotechnicznych oraz zagrożenia ogniowego. Ze względu na niewielką liczbę członków KT nie wprowadzono stałego podziału na grupy robocze.

4 CELE KT I STRATEGIA ICH REALIZACJI

4.1 Cele KT

Cele prac normalizacyjnych komitetu to przede wszystkim:

- eliminowanie barier technicznych w handlu – ułatwienie handlu w kraju, Europie i świecie,
- zapewnienie bezpieczeństwa produktu, zapewnienie zdrowia konsumenta,
- promocja ochrony środowiska
- wdrożenia do PN norm EN metodą tłumaczenia oraz metodą uznania,
- opiniowanie Norm Europejskich.

4.2 Strategia ustalona do osiągnięcia celów KT

- Priorytetem przy ustalaniu programu prac normalizacyjnych KT jest wprowadzanie do zbioru PN przede wszystkim Norm Europejskich związanych z bezpieczeństwem oraz wprowadzanie do zbioru PN w pierwszej kolejności norm terminologicznych, następnie norm precyzujących metody badań,
- współpraca z innymi KT/KZ, których działalność dotyczy wyrobów elektrotechnicznych,
- współpraca międzynarodowa z CENELEC/SR 104, CENELEC/SR 89, IEC/TC 104 oraz IEC/TC 89,
- udział w powstawaniu Norm Europejskich i Międzynarodowych,
- pozyskiwanie źródeł finansowania do prowadzenia działalności normalizacyjnej.

4.3 Aspekty środowiskowe

Wyroby elektrotechniczne, których globalne zastosowanie ciągle wzrasta stanowią potencjalne zagrożenie ogniowe. Pożar stanowi zagrożenie dla życia i wyrobów, a także dla środowiska w wyniku wytwarzania ciepła (zagrożenie termiczne) oraz wycieków toksycznych, korozyjnych i dymu (zagrożenia nietermiczne). Zagrożenie wzrasta ze wzrostem objętego spalaniem obszaru prowadząc w niektórych przypadkach do rozgorzenia i pełnego rozwoju pożaru. Ryzyko pożaru należy rozważyć w każdym obwodzie elektrycznym. Podstawowym celem jest zapobiec zapłonowi ognia w części będącej pod napięciem elektrycznym. Drugim celem jest minimalizacja rozszerzenia się płomienia i wszelkich szkodliwych skutków wycieków ogniowych. Najlepszą metodą badania wyrobów elektrotechnicznych jest dokładne odwzorowanie rzeczywistych warunków występujących w praktyce, co nie jest w wielu przypadkach możliwe. Dlatego symuluje się najlepiej, jak to możliwe rzeczywiste efekty występujące w praktyce.

Ogień obejmuje szereg wzajemnie powiązanych zjawisk fizycznych i chemicznych i jest trudny do symulowania w aparaturze w skali laboratoryjnej. Problem modelowania pożaru jest jednym z najważniejszych problemów wszystkich badań zagrożenia ogniowego. Po zapłonie rozwój pożaru może przebiegać w różny sposób w zależności od warunków środowiskowych, jak również rozmieszczenia materiałów łatwopalnych. KT dąży do ustalenia podstaw oceny zagrożenia ogniowego, umożliwiającego obiektywną ocenę bezpieczeństwa przy minimum kosztów.

Z kolei badania środowiskowe i ostrości narażeń zawierają procedury adaptowane dla wielu wyrobów elektrotechnicznych bezpośrednio lub po dostosowaniu do konkretnego wyrobu. Procedury zawierają wytyczne oraz metody badań i zapewniają powtarzalność wyników. Problemem przy opracowywaniu ostrości czynników środowiskowych jest często brak dostatecznych danych – przedsiębiorstwa często nie chcą udostępniać swoich danych dotyczących narażeń ze względu na ich poufność lub brak pełnej

dokumentacji. Problemem mogą być też zbyt duże uproszczenia dotyczące narażeń występujących w przyrodzie, jak również niektóre przestarzałe metody badań.

5 CZYNNIKI WPŁYWAJĄCE NA REALIZACJĘ PROGRAMU PRAC KT I WPROWADZANIE NOWYCH TN DO PROGRAMU PRAC

Każdy zainteresowany ma możliwość zgłaszania tematów normalizacyjnych (TN) wypełniając Karty nowego tematu (KNT) lub Karty propozycji tematu normalizacyjnego (KPT).

Każdy zgłoszony TN jest wprowadzany do programu KT. KT decyduje o kontynuacji lub zaniechaniu tematu normalizacyjnego.

W programie prac prezentowane są wszystkie TN będące aktualnie w opracowaniu.

Program prac KT znajduje się na stronie www.pkn.pl, w *Wykazie OT*, po wybraniu numeru właściwego KT.

Drugi element numeru tematu normalizacyjnego wskazuje numer Podkomitetu Technicznego opracującego temat, np. numer tematu normalizacyjnego XXX.1.XXXX oznacza wykonywanie w KT XXX PK 1 (Podkomitecie Technicznym nr 1 Komitetu Technicznego XXX). Jeżeli drugi element przyjmuje wartość zero oznacza to, że TN jest opracowywany w KT

Do czynników, które mogą mieć wpływ na realizację programu prac KT i wprowadzanie do programu prac nowych tematów normalizacyjnych należy zaliczyć:

- zainteresowanie środowiska opracowaniem PN w języku polskim,
- brak środków finansowych na opracowanie PN
- brak zgody środowiska biznesowego na przyjęcie projektu danej normy bez wprowadzenia odpowiednich zmian w treści lub bez np. opracowania szczególnych warunków krajowych, odchyłeń typu A (w przypadku projektów Norm Europejskich).
- kwestie prawne uniemożliwiające dalsze prowadzenie prac nad normą, np. wykryta sprzeczność z obowiązującymi w danej dziedzinie przepisami prawa.

6 WYKAZ PUBLIKACJI, AKTUALNIE OPRACOWYWANYCH PROJEKTÓW ORAZ PROPOZYCJI TEMATÓW NORMALIZACYJNYCH, DLA KTÓRYCH KT PRZEWIDUJE POZYSKANIE ZAMAWIAJĄCYCH W RAMACH PRAC NA ZAMÓWIENIE

6.1 Wykaz opublikowanych Polskich Norm i Polskich Dokumentów Normalizacyjnych:

Aktualny wykaz PN i PDN opracowanych w KT można śledzić na bieżąco na stronie sieciowej internetowego sklepu PKN: <https://sklep.pkn.pl/>.

6.2 Wykaz propozycji tematów normalizacyjnych, dla których KT przewiduje pozyskanie środków na opracowanie w ramach prac na zamówienie

W aktualnym programie prac brak jest tematów normalizacyjnych dla których KT przewiduje pozyskanie środków finansowych.